

NORGES HØYESTERETT

Den 27. november 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01990-A, (sak nr. 2007/1403), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Arnfinn Hval)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Oftedal Broch**: Saken gjelder anvendelse av straffeloven § 61 ved straffutmåling for legemsbeskadigelse.
- (2) Tinn og Heddal tingrett avsa 23. mars 2007 dom med slik domsslutning vedrørende straffekravet:
 - ”1. A, født 00.00.1952, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ jf første straffalternativ jf § 232 og straffeloven § 350 annet ledd, jf straffeloven § 61 og § 63 annet ledd, til fengsel i 3 – tre – år med fradrag av 3 – tre – dager for varetekt, jf straffeloven § 60.”
- (3) Domfelte anket over skyldspørsmålet til lagmannsretten. Ved Agder lagmannsretts dom 17. august 2007 ble A kjent skyldig, men straffen ble redusert til fengsel i to år og ni måneder. Domsslutningen lyder slik vedrørende straffekravet:
 - ”1. A, født 00.00.1952, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 tredje straffalternativ jf. første straffalternativ, jf. § 232 og straffeloven § 350 andre ledd, jf. straffeloven § 61 og § 63 andre ledd, til fengsel i 2 – to – år og 9 – ni – måneder med fradrag av 3 – tre – dager for varetekt, jf. straffeloven § 60.”
- (4) A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Det erkjennes at vilkårene for gjentakelsesstraff etter straffeloven § 61 foreligger, men anføres at tillegget i straffen er blitt for stort.

- (5) Jeg er kommet til at anken må tas til følge ved at straffen delvis gjøres betinget.
- (6) A er dømt for å ha stukket fornærmede, B, i venstre side av brystkassen med en jaktkniv. Dette skjedde etter at de to hadde vært sammen hele natten og drukket øl. B stoppet tidlig å drikke fordi han skulle på jobb neste morgen. Da A, som bodde i samme hus, om morgenen ble bedt av B om å gå, gikk han til sin leilighet, og kom så tilbake med jaktkniven i hånden. Lagmannsretten beskriver fortsettelsen slik:

”Tiltalte gikk rett mot B uten å si noe. B ble redd og reiste seg. Like etter kjente B at han var blitt stukket med kniven, og at det rant blod nedover innsiden av klærne. Han segnet deretter om på gulvet ...”

- (7) Tiltalte forlot åstedet. B, som var livstruende skadet, fikk kontakt på mobiltelefon med en venn, og ba ham ringe etter hjelp. Slik kom han raskt under kyndig legebehandling, noe som berget livet hans.
- (8) Spørsmålet om straffens utmåling isolert sett for det forhold jeg nå har beskrevet, er ikke problematisert for Høyesterett. Forsvarer har henvist til at lagmannsretten angir straffnivået til i overkant av fengsel i ett år og seks måneder. Aktor har pekt på at tingretten anga straffnivået til fengsel i ett år og ni måneder. Jeg mener utgangspunktet bør tas i et straffnivå opp mot fengsel i ett år og ni måneder.
- (9) Med dette utgangspunkt går jeg over til å se på den særskilte bestemmelsen om straffskjerpelse ved gjentakelsestilfeller i straffeloven § 61.
- (10) Hovedregelen fremgår av bestemmelsens første ledd første punktum:

”Begår en tidligere domfelt person på ny en straffbar handling av samme art som han tidligere er dømt for, forhøyes maksimumsstraffen i straffebudet til det dobbelte, hvis ikke straffebudet selv bestemmer noe annet.”

- (11) De nærmere vilkår for at bestemmelsen kan anvendes er fastsatt i annet ledd:

”Første ledd gjelder bare når den domfelte hadde fylt 18 år på tidspunktet for den tidligere straffbare handlingen og har begått den nye handlingen etter at straffen for den tidligere handlingen helt eller delvis er fullbyrdet. Er den nye straffbare handlingen en forbrytelse, gjelder første ledd ikke hvis den nye handlingen er begått senere enn 6 år etter at fullbyrdelsen av den tidligere straffen er avsluttet, med mindre annet er bestemt. Er den nye straffbare handlingen en forseelse, kan det ikke ha gått mer enn 2 år fra fullbyrdelsen er avsluttet. Reglene i dette ledd gjelder også når skjerpet straff for gjentakelse er bestemt i straffebudet.”

- (12) Direkte regulerer altså § 61 bare maksimumsstraffen. Men den forhøyede strafferammen indikerer også økte straffer innenfor rammen. Dette bekreftes av lovmotivene, jf. Ot.prp. nr. 62 for 2002–03 på side 94–95:

”Formålet med lovendringen er først og fremst å skjerpe straffen for gjentatte vinnings-, volds- og seksualforbrytelser. Og særlig tar forslaget sikte på de mest iherdige gjengangere. Men endringen innebærer ikke at straffen skal skjerpes i alle saker av de nevnte typer. Hvorvidt straffen skal skjerpes, må i samsvar med alminnelige straffutmålingsprinsipper vurderes konkret i forhold til det enkelte lovbrudd og den enkelte lovbrøyer. Både handlingens objektive grovhet, gjerningspersonens subjektive skyld og andre omstendigheter ved gjerningspersonen er relevante momenter i denne vurderingen.

De nevnte momenter har også betydning for hvor mye straffen eventuelt skal skjerpes. ... Forslaget om at strafferammen skal doubles, innebære ikke at den utmålte straffen skal doubles i forhold til i dag.

...

Etter departementets syn bør straffskjerpingen etter § 61 første ledd særlig skje i form av en betydelig betinget fengselsstraff som kommer i tillegg til ubetinget fengselsstraff. Hensikten er at flere gjengangere skal avstå fra ytterligere kriminalitet når de ser at de risikerer å måtte sone et betydelig tillegg av fengselsstraff hvis de fortsetter den kriminelle løpebane. I disse tilfeller vil det ofte være rimelig og hensiktsmessig å fastsette en lengre prøvetid enn to år, jf. utkastet til straffeloven § 53 nr. 1 annet ledd og merknadene til denne bestemmelsen.

Straffskjerpingsregelen er imidlertid ikke begrenset til tilfellene hvor det gis en delvis betinget dom. Noen saker vil være så alvorlige at hele straffen bør være ubetinget. I enkelte andre saker kan det være grunn til å idømme en rent betinget straff, selv ved forholdsvis alvorlig gjengangerkriminalitet. Lovbryteren er f.eks. inne i en gunstig rehabiliteringsfase.”

- (13) A er i dag 55 år gammel. Han er enslig og har ingen forsørgelsesbyrde. Han oppebærer tidsbegrenset uføretrygd med 9 500 kroner pr. måned. Han har hatt et alkoholproblem, som tydelig har preget hans kriminalitet. Men siste år har han hatt opphold ved et rehabiliteringssenter på Notodden for å få behandling for sitt rusproblem.
- (14) A er straffedømt en rekke ganger. Fra 1976 til 2002 er han straffedømt seks ganger for vold og en gang for ran. To av voldsforbrytelsene, begge domfellelser for overtredelse av straffeloven § 229, er særlig alvorlige. De er fra henholdsvis 1976 og 2002. Saken fra 1976 gjaldt § 229 tredje straffalternativ og fra 2002 § 229 første straffalternativ, jf. § 232. I likhet med den nåværende sak dreiet de seg om forhold utført under beruselse. I 1976 var handlingen legemsbeskadigelse ved knytteneveslag med døden til følge. Straffen ble satt til fengsel i to år og seks måneder. Saken fra 2002 var svært parallell til nærværende sak – uprovosert, livstruende knivstikk i beruset tilstand. Straffen ble satt til fengsel i ett år.
- (15) De seks voldsdommene og den ene ransdommen er avsagt i løpet av 26 år. Begrenser vi oss til de siste 20 år har han fire straffedommer i tillegg til saken fra 2002: ett ran der straffen ble fengsel i åtte måneder, og tre voldsaker, der straffen ble henholdsvis fengsel i fem måneder og – som fellesstraff for to av tilfellene – fengsel i seks måneder.
- (16) Det er på det rene at As siste dom i 2002 fyller vilkårene i § 61 annet ledd for nå å anvende gjentakelsesreglene. Seks-års fristen begynte å løpe 29. oktober 2002 da soningen var fullført, og den ble avbrutt 29. juli 2006, som er handlingstidspunktet i nærværende sak.
- (17) Motivene som jeg har sitert, gir uttrykk for at § 61 særlig tar sikte på de mest iherdige gjengangere. A faller ikke sentralt inn i denne gruppen, hensett til det lange tidsrom dommene fordeler seg over. Likevel følger det av både antall gjentakelser og særlig grovheten ved de alvorligste voldsdommene at regelen i § 61 må føre til en betydelig straffskjerpelse.
- (18) I formildende retning må det legges vekt på at A på eget initiativ har tatt opphold på en rehabiliteringsinstitusjon i regi av Blå Kors, der han nå har vært i mer enn ett år.

Institusjonen er opplyst å være godkjent som soningsinstitusjon etter straffegjennomføringsloven § 12. Ifølge vitneforklaring for lagmannsretten går rehabiliteringen godt. Dette viser at han både har hatt vilje og gjennomføringsevne til å søke å få kontroll med sitt alkoholproblem.

- (19) Det fremgår av det jeg tidligere har referert fra forarbeidene at straffskjerpingen etter § 61 særlig bør skje i form av en betydelig betinget fengselsstraff i tillegg til ubetinget fengsel, jf. også Rt. 2005 side 1186. Det er ikke grunn til å avvike fra dette mønsteret i vår sak. Jeg viser dessuten til at As opphold det siste året på institusjonen i regi av Blå Kors, innebærer et klart element i en rehabiliteringsfase, som etter forarbeidene spesielt taler for en betinget reaksjon.
- (20) Jeg finner etter dette at lagmannsrettens straffutmåling bør bli stående, men at seks måneder av straffen gjøres betinget. Prøvetiden bør settes til tre år.
- (21) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen pkt. 1, gjøres den endring at fullbyrdingen av 6 – seks – måneder av fengselsstraffen utstår med en prøvetid på 3 – tre – år, jf. straffeloven §§ 52 til 54.

- (22) Kst. dommer **Sverdrup:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (23) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (24) Dommer **Stang Lund:** Likeså.
- (25) Dommer **Lund:** Likeså.
- (26) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom, domsslutningen pkt. 1, gjøres den endring at fullbyrdingen av 6 – seks – måneder av fengselsstraffen utstår med en prøvetid på 3 – tre – år, jf. straffeloven §§ 52 til 54.

Riktig utskrift bekreftes: